

DIARIENUMMER: KS-2022-103
FASTSTÄLLD: 2022
VERSION: 1
GILTIG TILL: 2025-12-31
DOKUMENTANSVAR: Folkhälsstrateg

Förebyggande handlingsplan mot suicid

Gäller för Herrljunga kommuns nämnder och verksamheter samt verksamheter inom primärvård
2022-2025

Innehåll

1. Inledning	s. 1
1.1 Uppdrag, syfte och mål	s. 1
2. Bakgrund	s. 2
2. 1 Nationell lägesbeskrivning	s. 2
2.2. Regional lägesbeskrivning	s. 3
2.4 Lokal lägesbeskrivning	s. 3
3. Aktiviteter	s. 4

1. Inledning

År 2016 slöt regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting (nu Sveriges kommuner och Regioner, SKR) överenskommelsen *Stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa* (Socialstyrelsen). I den satsningen har huvudmännen fått ekonomiskt stöd för att stärka och utveckla sina insatser inom området.

Coronaviruset (COVID-19) pandemiförklarades i mars 2020. Isolering av äldre och riskgrupper, nedstängning av skolor, social distansering, oro för ekonomi och oro, avlidna nära och kära samt oro för att smittas och smitta andra kommer att påverka människors oro och hälsa. Pandemin kommer troligtvis att påverka arbetet mot psykisk ohälsa under lång tid framöver och därigenom också det suicidpreventiva arbetet. I denna handlingsplan används begreppet suicid (som betyder självdöd) och inte självmord. Detta begrepp förordas av Riksförbundet för suicidprevention och efterlevandestöd (SPES). Även Folkhälsomyndigheten använder begreppet suicid i det nationella handlingsprogrammet för suicidprevention.¹

1.1 Uppdrag, syfte och mål

Utifrån beslut i VästKom finns ett uppdrag att upprätta en lokal handlingsplan för suicidprevention. Lokal förebyggande handlingsplan mot suicid gäller för åren 2022-2025, och grundar sig på den länsgemensamma handlingsplanen: Det goda livet i Västra Götaland Handlingsplan för suicidprevention 2020-2025.²

Syftet med handlingsplanen är att förebygga suicidförsök/suicid i Herrljunga kommun. Mål för det suicidpreventiva arbetet är detsamma som det nationella målet - att ingen person, barn, vuxen eller äldre, ska behöva hamna i en sådan situation att suicid upplevs som den enda utvägen, ingen ska behöva ta sitt liv. En viktig förutsättning för målluppfyllelse är att verka för ökad allmänkunskap om psykisk hälsa och suicidförebyggande åtgärder bland kommunens anställda och invånare.

Framtagen av lokal närvårdssamverkan Herrljunga mars 2022.

Giltig till och med: 2025

¹ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/suicidprevention/material-och-stod/nationellt-handlingsprogram/>

² <https://alfresco-offentlig.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/1c97e887-251b-4dce-aaf1-1d07462a23ee/Handlingsplan%20suicidprevention%20i%20V%c3%a4stra%20G%c3%b6taland%20-%20slutlig.pdf?a=false&guest=true>

2. Bakgrund

2.1 Nationell lägesbeskrivning

Antalet självmord har legat på samma nivå de senaste tjugo åren, cirka 1500 självmord per år, vilket innebär ett självmord var sjätte timme eller cirka fyra människoliv om dagen. Utöver detta görs minst 15 000 självmordsförsök och uppskattningsvis minst 150 000 personer har allvarliga självmordstankar.³

Suicidtalet (antal suicid per 100 000 invånare) i Sverige 2018 var 15. Det högsta fanns bland män 85 år och äldre, med suicidtalet 45, vilket är nästan tre gånger högre än bland män i den yngsta åldersgruppen, 15–29 år. Suicidtalet för kvinnor var högst bland 45–64-åringar. Talet beräknas i relation till åldersgruppernas storlek i befolkningen, och därför skiljer de sig från det faktiska antalet suicid. Antalet suicid var lägst för män i den äldsta åldersgruppen, 41 stycken, medan åldersgruppen 45–64 år hade flest, 290 stycken. Man kan också studera suicid i relation till det totala antalet dödsfall i varje åldersgrupp. Unga personer har lägre risk än äldre att avlida till följd av sjukdom, och bland dem stod suicid för 31 procent av alla dödsfall 2018. Motsvarande andel för personer över 65 år var mindre än 1 procent. 2018 dog 9 barn under 15 år av suicid.⁴

Det nationella handlingsprogram som antogs av riksdagen 2008 innehåller nio strategiska åtgärdsområden för att minska suicid. Programmets vision är att ingen människa ska behöva hamna i en sådan utsatt situation att den enda utvägen upplevs vara suicid:

1. Främja goda livschanser för mindre gynnade grupper
2. Minska alkoholkonsumtionen i befolkningen och i högriskgrupper för suicid
3. Minska tillgängligheten till medel och metoder för suicid
4. Se suicid som psykologiska misstag
5. Förbättra de medicinska, psykologiska och psykosociala insatserna
6. Sprid kunskap om evidensbaserade metoder för att minska suicid
7. Höj kompetensen hos personal och andra nyckelpersoner i vård och omhändertagande
8. Gör händelseanalyser efter suicid
9. Stöd frivilligorganisationer

Folkhälsomyndigheten har ett uppdrag från regeringen att samordna arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention på nationell nivå. Praktiskt suicidförebyggande arbete sker till stor del på regional och lokal nivå.⁵

³ <https://www.suicidezero.se/fakta-rad/fakta-om-sjalvmord>

2.2 Regional lägesbeskrivning

Varje år tar ca 200 personer i Västra Götaland sitt liv och uppskattningsvis görs 2000 allvarliga suicidförsök. Sedan hösten 2020 finns det en länsgemensam handlingsplan för suicidprevention. Denna är antagen i Vårdsamverkan Västra Götaland, VVG samt det Politiska samrådsorganet (SRO) ställde sig under våren 2020 bakom handlingsplanen. Hälso- och sjukvårdsstyrelsen fattade beslut om handlingsplanen den 15 oktober 2020. På kommunsidan ställde sig VästKoms styrelse bakom förslaget under hösten 2020 och rekommenderade kommunalförbunden och i samtliga kommuner i länet att göra detsamma. Vilket majoriteten (i princip alla kommuner) av alla kommuner i länet gjort. Målet med Handlingsplan Suicid är att antalet suicid i Västra Götaland ska minska med 40 procent till år 2025. Målet är ett delmål i arbetet med nollvisionen. Planen ska utgöra en gemensam grund för kommunernas och regionens suicidpreventiva arbete. Det kan även utgöra grund för samarbete med andra aktörer. Handlingsplanen sträcker sig fram till och med 2025 och utgår från sex övergripande aktiviteter:⁶

- ✚ Lokal handlingsplan som involverar nyckelaktörer
- ✚ Höjd kunskapsnivå
- ✚ Prioritera suicidprevention på ledningsnivå
- ✚ Ökad samordning och tillgänglighet till professionella insatser på alla nivåer
- ✚ Ta vara på civilsamhällets engagemang och kunskap
- ✚ Lära av händelseanalyser vid suicid

2.3 Lokal lägesbeskrivning

2016-2020 låg suicidtalet (antal suicid per 100 000) för personer från 15 år och uppåt på 10,2 för Herrljunga kommun, vilket är lägre än riket (14,4) och regionen (16,0). Under perioden 2016-2020 har inga kvinnor tagit sitt liv, medan suicidtalet för män är 19,8 i Herrljunga. Suicid är vanligare bland män även i riket och regionen. ⁷

Den lokala handlingsplanen för att förebygga suicid i Herrljunga kommun grundar sig i Västra Götalands regionens handlingsplans sex övergripande aktiviteter.

⁴ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/p/psykisk-halsa-och-suicidprevention.-lagesrapport-2019/>

⁵ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/e/ett-nationellt-handlingsprogram-for-suicidprevention/>

⁶ <https://alfresco-offentlig.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/1c97e887-251b-4dce-aaf1-1d07462a23ee/Handlingsplan%20suicidprevention%20i%20V%c3%a4stra%20G%c3%b6taland%20-%20slutlig.pdf?a=false&guest=true>

⁷ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/kommunfakta/>

3. Aktiviteter

För samtliga aktiviteter nedan ska även ett anhörigperspektiv tas in, inte bara vid vårdkontakter. I varje enskild aktivitet nedan ska ett barnperspektiv samt barnrättsperspektiv tas hänsyn till, samt barnets perspektiv där detta är möjligt och rimligt.

Insats	Tidsplan	Ansvarig
Göra handlingsplan känd och förankra i verksamheter	Löpande	Lokal närvårdssamverkan
Prioritera suicidprevention på ledningsnivå	Löpande	Kommunens ledningsgrupp
Främja samverkan i insatser utifrån handlingsplan, internt och externt (civilsamhälle)	Löpande	Lokal närvårdssamverkan
Uppmärksamma ”suiciddagen” 10/9 genom aktivitet	Årligen	Lokal närvårdssamverkan, kommunikation
Sprida kunskap till berörda aktörer genom utbildningsinsatser samt lyfta riskfaktorer och sårbara grupper	Löpande	Lokal närvårdssamverkan
Att öka antalet suicidriskbedömningar inom primärvården.	Löpande	Primärvård
Att beakta anhörigperspektiv vid vårdkontakter	Löpande	Primärvård
Youth aware of mental health (YAM)	2022-2025	Bildningförvaltningen
Mental health first aid (MHFA)	2022-2025	Socialförvaltningen, bildningsförvaltningen
Rutin för gemensam händelseanalys	Vid händelse	Kommun, primärvård
Följa upp de lokala aktiviteterna	Löpande	Lokal närvårdssamverkan